

művészet sokáig paragon hevert, de most gazdagon termő talaját és evvel szemben kiemelem azon különös jelenséget, hogy az úttörők és e gárda vezérei közül többen, de különösen Van de Velde és Pankok, mily szertelen alkotó-

sokkal vannak e kiállításon képviselve, mely aberrációt csakis az erőszakoltan hajszolt eredetiség fitogtatása szám-lájára lehet írni — beszámoltam a kiállítás minden fel-ötíőbb mozzanatáról.

PÁRISI LEVÉL.

AMUSÉE GALLIERA kiállítása. Míg a francia közön-ség szeretettel karolja fel a szobrászat és festészet terén a legmodernebb törekvéseket, a rideg konzervativizmus álláspontjára helyezkedik, míhelyt az iparművészetről van szó. Pedig egyesek és társulatok mindent megtesznek, hogy ezt a balvéleményt eloszlassák. Az év majd minden szakában e célra rendezett kiállítások, két havonta megjelenő illusztrált folyóirat nem nagy eredménnyel járnak.

Szélteben, hosszában nem vásárolnak az emberek csak régi stílű tárgyakat, a falakat burkoló kárpit, a bútor vagy Henry IV, Louis XIV, XV, XVI vagy empire, de csak a legritkábban modern.

Azoktól eltekintve, kik egészen maguk állítják elő műtárgyaikat, csak kevés vállalat foglalkozik a „modern style“-lel és amelyik foglalkozik vele, jóformán csak ideális célból teszi, közönsége rá nincs vagy pedig megalkuszik és a tradicionális motívumokat akarja interpretálni a mai szellemnek megfelelően. Természetesen művészi szempontból kétes sikerű vállalkozás, melyből néha ugyancsak különös torzszülöttek állnak elő.

A Musée Galliera, Galliera hercegnőnek ez alapítványa, teljes erővel igyekezik a modern mozgalom segítségére. Évenként két-három különböző kiállítást rendeznek benne, váltakozva minden ágát a műiparnak. Most a selyem- és bársony-kiállítás van soron. Az ország legelőkelőbb gyárosai vettek benne részt és a kiállított anyag technikai szempontból fölötte áll minden kritikának. Nem mondható ez már művészeti szempontból.

Bámulatos tökélyvel előállított díszítő- és ruhasejmegek és bársonyok mutatják, hogy ez az ága a művészetnek már szinte családi tradíciójává lett egyes vidékeknek (Lyon). Látunk gyönyörű nyírott bársonyokat, melyek tökéletes gépekkel vagy híhetetlen ügyes kézzel nyírvák, igazán tökéletesek. Gyönyörű batisztra alkalmazott bársony mintákat, minék készíttési titkát gyároসা féltékeny gonddal őrzí. Szövetek, hímzések, mind kápráz-tató rutinnal készíttvék.

Egyéniséget, invenciót, újra való törekvést azonban alig egynéhány gyáros kiállítása mutat. Ezek között aztán igazán szép dolgokat lehet látni. A japán hatás az uralkodó, de szívesen fordulnak eszmékért a bizanciak-hoz és az arabokhoz is. Bourgeois úr, a kiállítás titkára, felpanaszolta, hogy a vásárlók egyáltalán nem pártolják ez igyekezeteket, a style-bútorokhoz ragaszkodnak és azt

tartják, hogy ezekkel az új díszítő elemek nem harmo-nizálnak. Bár ő helytelennek tartja e felfogást, én nem zárkozhatom el igazától.

Érdekes az, hogy a gyárosok kezdenek neves ipar-művészekhez fordulni mintákért és megjelölik a tervező-eket is. Különösen az a néhány cég, amely a modern mozgalmat felkarolja. Ezek közül talán a legszebb dol-gokat a Cornille cégtől láttam, kinek a terveket Alex. Sandier, Lucien Mayne stb. készítték. Színben díszkrétek és rajzban egyszerűek, nagyon dekoratívek. Eredetiek és igazán szépen stilizáltak Félix Aubert, Gíraldon és Kar-bovszky tervei is, melyek nagyrészt nagy lyoni cégek számára készítték.

Kuriozumképen megemlítem, hogy a kiállított tárgyak között látható egy szalag, melyet China számára készíttene, hol azt mint ottani gyártmányt árulják, és egy teljesen selyembe szótt illusztrált imakönyv.

A Musée des Arts décoratifs, melyet az Union cen-trale des Arts décoratifs tart fönn, is lehetőleg azon van, hogy támogassa a modernnek küzdelmét. Nemcsak a vásárlókat igyekezik meggyőzni, hanem irányítani igye-kezik a készíttők ízlését is. E végből japáni szövétipari kiállítást nyitott meg, mely bár más irányú, de talán még tökéletesebb technikai készségezt bizonyít, mint a franciáké.

Csodálatosan szép és igazán évszázadokon egysége-sen és belterjesen fejlett művészet nyilvánul meg azok-ban a szövetekben, melyeket egész jelenetekkel népesíttettek be óriási tökélyvel készíttett patronok révén ördögien ügyes munkáskezek. Vannak a festett szövetek között olyanok, melyek színhatásban és rajzban bátran kiállják a versenyt a legjobb fametszetekkel. Nincs talán olyan jelensége a japán életnek, melyet föl nem használtak a szövetfestők. Virág, gyümölcs, víz, patak, ház, kert, növény és állat, férfi és nő mindenféle formájában éke-síttí e szöveteket, melyek egyaránt szolgálhatnak díszíttési, mint ruházkozási célokra.

A mind jobban nyilvánuló japáni befolyást akarja valószínűleg bátorítani ez alkalommal, bár erre nagy szükség nincs; sűrűn láthatók mindenféle festett szövetek, selymek, batisztok, melyek nyilván e befolyás alatt készítték, már amennyiben a sűrű szó a francia viszo-nyokra vonatkozhatik.

A SALON D'AUTOMNE ezidei tárlatán az iparművé-szet aránylag szegényen van képviselve. A nagyok vagy

semmit, vagy csak közepes dolgokat küldtek. A kiállítók nagy része nem tud menekülni az oly súlyosan rájuk nehezedő tradíció nyomása alól. A modern „szecessziós” vonal és forma alól ki-kilátszik a „style”. Különösen áll ez a bútorokra, melyek bár nagy technikai készséggel készültek, távolról sem érik el a hazánkban készült szépségét. Több jót mondhatni a keramikáról és az ékszeriparról, bár itt is a stagnálást, az egyszer megtalált kifejezési eszközök örök ismétlődését látjuk. E két ágában a műiparnak létezik talán egyedül az igazán modern francia stílus, mely azonban megalkotóinak sok szolgál követője révén nincs távol attól, hogy lassan-lassan banálissá váljék. Massoul és Methy egyszerű és nemes vonalú agyagedényeinek egyedüli díszé matt vagy fémfényű zománcuk, mely alatt a festék csak rajznélküli, de nagyon kellemes hatású tónusfoltokat képez. Rivaud és Hamm szarú és teknősbéka faragványai, formáik szépségével és izléses egyszerűségükkel esszenciálisan francia munkák. Husson rézedényeiben az ezüst berakású virágok kítűnő folthatásúak a gyönyörűen patinás rézfelületen. Chamaillard faragott és festett faládáján Ádám és Éva elcsábításának történetét adja vissza, színben és rajzban a bretagi parasztládák ízléséhez alkalmazkodva. Naív és erőteljesen díszítő hatású.

Magyarországot hét művész képviseli. Lakatos Arthur tíz műtárggyal. Kettő Treitz Péterné magyar úrasszony találmánya szerint festett bársony díszpárna, a többi nyolc nagyrészt a textilipar körébe vágó tervezet. Rajzuk nagy invencióra, színezésük diszkrét ízlésre vall. A legjobb franciák mellett is jól megállja a helyét. Szabó Albert két kandallóhoz való hasábtartót küldött be kovácsolt vasból, melyek erős dekoratív érzékről és nagy technikai készségről tanuszkodnak.

Ugyancsak az őszi szalon keretében foglal helyet egy könyv-illusztráció osztály is, melyet nagyon magas nívóra emel a benne látható számos Aubrey Beardsley metszet és illusztráció. Az angol mester, ki olyan nagy hatással volt a modern iparművészet fejlődésére klasszikusan szép vonalaival, óriási rajztudása és rendkívüli dekorativitásával egészen új és örökké szép művekkel gazdagította hazája és egész Európa művészetét. Mellette törpéknek látszanak a többiek, kiknek művei az ő közelében szinte egyszerűen csak nagyon rutinos munkáskezek műveinek látszanak. Kivéve Rodínt, kinek egy egyszerűségében monumentális rajza díszíti Beaudelaire *Fleurs de Mal* című művének egy példányát.

h. b.

LONDONI LEVÉL.

NŐI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. — BEARDSLEY UTÁNZÓI. — WARING & GILLOW ÁRUHÁZA. — MACKINTOSH ÉS A BÉCSIEK.

IRTA: FALUS ELEK.

Earls Court, 1906. október 24.

TIZENKÉT HERCEGNŐ, tizenkét lady és egy asszony. Csak illő helyre sok-sok pontot kell pötyögtetni, s úgy hangzik, mint egy ultramodern poéma, pedig csak egy hirdetés elejét írtam le, mely a „The Society of Artists at Work” kiállításáról még többet is beszél. Dolgos művészleányokról, művészasszonyokról, kik közül hiányzik az elismert művészeknek eleje. Rendezte és igazgatta pedig Muller asszony, ki maga is az email-munkák lelkes, de nem elsőrangú munkása.

Ezt meg kell nézni, gondoltam, mert régi dolog, hogy sehol nem lehet olyan jól mulatni, mint a „nőnemű” kiállításokon, így tartják ezt mindenfelé, mindannyian, kik az ecsetet, a vésőt s ekörül az életen át terveiket forgatják. Meg is néztem egyszer, kétszer, háromszor s nem állt nevetésre ábrázatom, végig bennem

maradt jónak gondolt multságom. Csupa lány és asszony; egyik sem nagynevű, nem is szép, nem is gazdag, hiszen az egész kiállítás az önszegélyezést célozza s mindegyik maga áll ott munkájával megrakott fülkéjében. Ha ép' kedve van hozzá s legtöbbször volt, folytatja ott, hol elhagyta otthon: himzést, bőrvésést, szönyegcsinálást, email öntését, arany verését s egyéb csecsebecsék formálgatását. Nincs itt az egész kiállításon valami egekbetörő szépség, de szürkeség sem. Ezek a csinálmányok mind józanul érett közepesség, a jól megcsináltság munkái, izléssel, értelemmel, nem pezsdülő vérrel, csak úgy, ahogy a tanítómester elmagyarázta, megtanította.

Az elárusító művészlányok, asszonyok maguk sem zavarják ezt a nyugalmat. Csendes egyszerűségük inkább zárdába állóbb. Egyik